ეროვნული ბიბლიოთეკა

მწყემსი

მე ვარ მწყემსი კეთილი: მწყემსმან კეთილმან სული თვისი დაჰსდვის ცხოვართათვის. იოან. 10—11.

მპოვე ცხოვარი ჩემი წაწყმედული. მსრეთ იყოს სიხარული, ცათა შინა, ერთისათვის ცოდვილისა. ლკ. 15—4.

მოვედით ჩემდა ყოველნი მაშრომელნი და ტვირთ-მძიმენი და მე განგისვენო თქვენ. მათ. 11 28.

3 **1883—1898** 15 თებერვალი

გაზეთის ფასი:

„მწყემსი“ „მწყემსი“ რუსული გამოცემით
თვეთ . . . 3 მან. 12 თვეთ . . . 5 მან.
— . . . 2 — 6 — . . . 3 —
ფულისა და წერილების გაგზავნა შეიძლება ამ ადრესით:
Тифлисъ, въ редакцію „Мѣсяцеслова“ и „Пастыря“.

შინაარსი:

სალიტერატურო განყოფილება: კიდევ ჩვენ მოძ-
და ყველა მკითხველთა საყურადღებოდ.—ახალი ამბები
ნიშნები.—იმერეთის ეპარქიის სამღვდელოების დეპუ-
ის კრება ქ. ქუთაისში 17, 18, 19 და 20 ნოემბერს.
ბრელოს სამღვდელოების დეპუტატების საგანგებო კრება
ნაში 29, 30 და 31 იანვარ .—მეზვერე და ფარი-
ა.—ბაზინელი განსჯის დღეს (ლექსნი).—ოჯახის კრა—
ი და დედაკაცი, ჯობეკი საქმეზე.—ძეირფასი ხატები.
**ხალასა და მეცნიერება ქრისტიანოსგარეშ საარდუ-
ასა და კეთილ-ზნეობაზე:** საუბარი პირველი საი-
ზიარებაზე.
ირულებანი.

კიდევ ჩვენ მოქმეთა და ყველა მკითხველთა საყურადღებოდ.

სარწმუნოების და კეთილ-ზნეობის დამ-
დაბლება ხალხში, თითქმის, ეველასსთვის შე-
სამჩნევია ამ ბოლო დროს. ამ სარწმუნოო
მოვლენის ნიშნენი არა მარტო ღრმად მო-
ხუცებულნი, არამედ ახალ-გაზდებიცა. ფარი-
სევლობა, თვალთ-მაქცობა და არა ქრისტია-

ნული საქციელი ღრმათ იდგამს ფესვებს ხალხში, სიტყვით ერთის თქმა, საქმით სულ სხვის ასრულება. ძველი ადთქ�ებური მოგვრონა ჩვეულებრივი მოვლენა შეიქნა ჩვენს დროში. ხარმცობა—ეს დედა ეოველი ბოროტებისა თან-და-თან ფრცელდება და ამას თან ჰოსდევს ჩვენი ხალხის გადატაკება და დაძხობა. არაფერს არ შეუძლია ხალხი იხსნას დაძხობისა და ქვეყნის ჰირიდან აღსოცვისაგან, თუ ხალხში სარწმუნოება და კეთილ-ზნეობა დაეცა და განადგურდა. ამისათვის უბრძანებენ და ურჩევენ სამღვდელოებას, რომ მან თავის მხრით მიიღოს ეო

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ახალი ამბები და შენიშვნები.

26 იანვარს ქუთაისის სასულიერო ოთხ-კლასიან სასწავლებელში იდღესასწაულეს წმ. მეფის დავით აღმაშენებელის სახელობაზე დაარსებული **ძმობის** დღეობა. ამ დღეს, წირვის შემდეგ, სასწავლებლის ერთ დიდ დარბაზში გამართული იყო ლიტერატურული დილა. პირველად სასწავლებლის ზედამხედველმა ბ. ალექსანდრე ან. იაროსლავმა წაიკითხა **ძმობის** ანგარიში, შემდეგ სასწავლებლის შაგირდებმა იგალობეს და იმღერეს სასულიერო საგალობლები, და წაიკითხეს სხვა-და-სხვა ლექსები.

ხსენებულ **ძმობას**, როგორც ანგარიშიდან სჩანდა, დიდი შემწეობა აღმოუჩენია სასწავლებლის ღარიბ მოწაფეთათვის. არც ერთ ქუთაისის სასწავლებელში არ არის იმოდენი ღარიბი მოსწავლე, რამდენიც ამ სასულიერო სასწავლებელშია და ამიტომ საჭიროა, რომ ჩვენმა სამღვდელოებამ და საზოგადოებამ შემწეობა აღმოუჩინოს ამ **ძმობას**.

***

წარსული წლის „მწყემსი"-ს ნომრებში ჩვენ ვბეჭდავდით საუბრებს ქრისტეს სარწმუნოებაზე 1, 2, 3, 4 და 5 №№-ში და სხვა ნომრებშიაც სხვა და სხვა საგნებზე მრავალი საუბრებია, რომელთა რიგიანად წაკითხვა ღვთის-მსახურების გარეშე დროს დიდ სარგებლობას მოუტანს ხალხს. რომელ საეკკლესიო კრებულთაც აქვსთ ეს ნომრები, იმედია, ისინი ისარგებლებენ და წაუკითხვენ სამწყსოთა, ხოლო რომელთაც არა აქვსთ ხსენებული ნომრები და ისურვებენ მათ მოპოებას, რედაქცია მზათ არის მსურველთ წარსული წლის ყველა ნომრები ძლიერ იაფ ფასად დაუთმოს.

იმერეთის ეპარქიის სამღვდელოების დეპუტატების კრება ქ. ქუთაისში 17, 18, 19 და 20 ნოემბერს.

(გაგრძელება *).

სანთლის ქარხნის წინა წლების ანგარიშების განხილვამ ხანგრძლივი ბაასი გამოიწვია კრებაზე. ამ ანგარიშების განხილვამ ცხადათ დაუმტკიცა სამღვდელოების დეპუტატებს, თუ როგორ ცუდათ მიდიოდა სანთლის ქარხნის საქმე ძველი გამგეობის დროს და რამდენად გაუმჯობესდა ეს საქმე, რაც იგი სამღვდელოების ხელში გადავიდა და მას თვითონ სამღვდელოების მიერ ამორჩეულნი პირნი განაგებენ. ამ საქმის შესახებ ბაასი დაბოლოვდა დეპ. დ. ღამბაშიძის შემდეგი სიტყვით:

დეპ. დ. ღამბაშიძე. მ. მ. დეპუტატნო! მე ვგონებ, რომ არც ერთი თქვენგანი არ დასწრებია სამღვდელოების კრებებზე როგორც ჩვენში ისე სხვა ეპარქიებში ისე, როგორც მე ვასწრები. 1868 წლიდან ჩვენი სამღვდელოების დეპუტატების ყველა კრებებს, ერთი კრების გარდა, თითქმის, დავსწრებივარ და ამიტომ ამ კრებათა ყველა მოქმედება ცხადათ მაქვს აღბეჭდილი გონებაში. არც ერთ კრებაზე არ ყოფილა წინა წლებში იმდენი ნასწავლი დეპუტატები, რამდენსაც ამ უკანასკნელ კრებაზე ვხედავთ ჩვენ. წინა დროში რომ დეპუტატებს გამჭრიახობა ვერ გამოეჩინათ მათ მიერ განსახილველ საგნების შესახებ, დიდი დასაძრახისი არ იყო, მაგრამ თქვენ რომ საჭირო გამჭრიახობა ვერ გამოიჩინოთ და შესაფერი მსჯავრი ვერ დასდვათ რომე საქმეზე, ეს სწორეთ არ მოგეტევებათ. თითოეული თქვენგანი არის წარმომადგენელი ათი კრე-

*) იხ. „მწყემსი" № 2, 1898 წ.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ბულისა და თქვენი მარწმუნებელების ინტერესი რომ რიგიანად ვერ დაიცვათ, საუკუნოდ დაჭკარგავთ თქვენ მათ რწმენას. მე არ-ფერს არ მოგახსენებთ მის შესახებ, თუ რა გაუმჯობესობა დაიტუო სანთლის წარმოების საქმეს იმ დღიდგენ, რაც ეს საქმე ჩვენ დაგვავალა სამდვდელოებამ. რომ სანთლის საქმე ჩვენი გამგეობის დროს უფრო რიგიანად და უმჯობესად მ-დის, ეს თვითონ კრების თავმჯდომარემ აუწყარად დაამტკიცა, რისთვისაც დიდ მადლობას ვსწირავ მას. დღეს თქვენზეა დამოკიდებული საქმის გადაწყვეტა. ზოგიერთებს სურთ, როგორც თქვენც შენიშნავდით აქ, რომ სამდვდელოებას ჩამოერთვას სანთლის წარმოების საქმე, რომ ისევ „ძველებურად, ჩვენებურად“ განგებდენ ამ საქმეს. უკარდღეს მიაქციეთ მას, რომ სანთლის შემოსავალს ექმა განსაკუთრებული დანიშნულება. ამ შემოსავლით უდგა სულ-ერ სასულიერო სასწ ვლებლებს და ამიტომ მუდამ სასეში უნდა ვიქონ-ოთ ეს დანიშნულება. ჩვენი ინტერესი ძალიერ დაკავშირებულია სანთლის ქარხნის წარმოებასთან. ამისთვის თქვენის მხრით საჭიროა, რომ რიგიანად მოფიქრებული მსჯავრი და გარდაწყვეტილება დასდოთ ამ საქმის შესახებ.

კრებამ ერთ ხმად დაადგინა: „წესდება სანთლის ქარხნის წარმოების და გამგეობის შესახებ, შედგენილი დეკ. დ. დამბაშაძის მიერ იქნეს მიდებული. სანთლ-ს ქარხნის მმართველ-გამგეობა დეკ. დ. დამბაშიძ-ს თავ-მჯდომარეობით მიენდოს კომიტეტს, რომლის წევრებად დანინიშნონ მდვდლები იოსებ ბერაკაძე და სპ. ლეკვიშვილი.

ამ კითხვის გადაწყვეტის შემდეგ კრების თავმჯდომარემ წაიკითხა თხოვნა სანთლის ქარხნის ძველი გამგეობის სარეგზიონ კომიტეტის წევრთა: გ. ოვედრის დეკანოზის მ. გაბრიელ ცაგარეიშვილის, ქალაქის ეკლესიების ბლაგოჩინის მ. ნესტორ უუბანეიშვილის და ბლაგოჩინის მ. ნესტორ შვანგირაძისა, რომელნიც საჩუქარს ითხოვდენ თავიანთი შრომისათვის.

თავმჯდომარე. ვის ნებავს ამ კითხვის შესახებ ლაპარაკი? როგორ ინებებთ, მოვსცეთ მთხოვნელთ საჩუქარი, თუ არა?

დეკ. დ. დამბაშაძე. ძალიერ მაკვირვებს ასეთი თხოვნა. რაიცა შეხება საჩუქრის გაცემას, ეს ხომ კიდევ უფრო გასაოცარია. რატომ უნდა მიეცესთ საჩუქარი? მაგათი ზედამხედველობის დროს სანთლის ერთმა ოსტატმა ქარხანას მოსტაცა 3,500 მან. საფირალი სანთელი. იმერეთის ეპარქიის კანცელარიის ერთი შტატ გარეთ მოხელე, რომელსაც სანთ ლის საწუთი ეპარა, ერთ მშვენიერ დღეს გაიპარა, და თან წაიღო სამი ათას მანეთამდე. თვითონ კრებამ მო-სმინა, **რომ 1894 და 1895** წლის სანთლის ქარხნის წარმოების შესახებ ანგარიშები არა სჩანს და ან საიდგან გ-მოჩინდებოდა, „როდესაც არ შეუდგენიათ და მეთვალეურე კომიტეტს სრულებით არც კი შეუხედავს სანთლის ქარხანაში. ამას გარდა ზედამხედველი კომიტეტი ოითქმის პასუხისგ-ბაშია მიცემული და დიდი საქმეა შემდგარი. ამ მოსაზრებათა გამო, ჩ�შეხედულებით, ეს თხოვნა არავითარ უურადღებას არ დაიმსახურებს.

მთელი კრება, თანახმა გახდა ამ მოსაზრებისა და ერთ ხმად გადასწყვიტა: გ-ნაიდგან სანთლის ქარხანაში აღნიშნული მთხოვნელებ-ს მეთვალეურეობის დროს არა ერთ გზით მოხდა ფულების გაფლანგვა, ალბათ მათი ცუდი ზედამხედველობისა გამო, და ამით დიდი ზარალი მიეცა სამდვდელოებასა, მთხოვნელთ უარი ეთქვას საჩუქრის მიცემაზე.

ამავე კრებაზე რამოდენიმე დეპუტატებმა განაცხადეს, რომ მრავალ ეკლესიებში არ იმყოფნება ჭაღნი, ქონდაკი და მარხვანი, რომელთა უმეტონ�lerლობა დიდად აბრკოლებს სამღვდელოებას ღვთისმსახურების შესრულების დროს. სამღვდელოებამ ერთხმად დაადგინა: ეთხოვოს მათ ყოველად უსამღვდელოებობას ყოველად სამღვდელო ბესარიონს იზუამდგომლოს ქართლ-კახეთის და იმერეთის სინოდალნი კანტორის წინაშე, რომ ხსენებული წიგნები იქნენ დაბეჭდილნი.

ამ უკანასკნელ დროს იმერეთის ეპარქიის ადგილმამათა საეკლესიო მთავრობამ ვალად დაუდგინა ყველა სამღვდელო და საეკლესიო მოსამსახურე პირთა, რომ მათი ბლაღოჩინების ნებადაურთველად არ გაშორდენ სამრეველოს. ამ კრებაზე მღვდლებმა მ. ვ. სალაძემ და კონტატ. ხუსკიკაძემ განაცხადეს, რომ ხსენებული განკარგულება მეტისმეტად შემავიწროებელია ზოგიერთი საბლაღოჩინო ოლქის მღვდლებისათვის. ზოგიერთი მღვდლები თვითნთ ბლაღოჩინებზე 30 ვერსით არიან დაშორებულნი; მე, მაგალითებრ, განაცხადა მღვდელმა მ. ვ. სალაძემ, ქუთაისზე რვა ვერსზე ვარ მოშორებული და ჩემ ბლაღოჩინთან რომ წავიდე ბილეთის მისაღებად, 60 ვერსი უნდა გავიარო ოქეთ-იქით და ეს კიდეც არაფერია, თუ კიდეც სახლში მიინც მივსწარი ბლაღოჩინს. ადვილი წარმოსადგენია, თუ რა სამძიმოა ეს მღვდლისათვის.

აღმოჩნდა, რომ საბლაღოჩინო მაზრები იმერეთის ეპარქიაში ძლიერ ვრცელი არიან, ზოგან საბლაღოჩინო ოლქი შედგება 30 შტატისაგან. ამისათვის სამღვდელოების კრებამ ერთხმად დაადგინა: «ეთხოვოს მის ყოველად უსამღვდელოებობას, ყოველად სამღვდელო ბესარიონს, რომ სამღვდელოჩინო ოლქები ხელახლად იქნეს შედგენილი და თითოეულ საბლაღოჩინოში იქნეს 15—20 შტატამდე".

საპეტრეკლოს საპღვდელოების დეპუტატების საგანგებო კრება ახალ სენაკში 29, 30 და 31 იანვარს

ახალ-სენაკის ოთხ-კლასიანი სასულიერო სასწავლებლის ოლქის სამღვდელოების დეპუტატების საგანგებო კრება ჰქონდათ ახალ სენაკში ივნვრ-ს 29, 30 და 31 რიცხვებში. ამ კრებას სიბოლოვოდ უნდა გადეწყვეტა სასწავლებლისათვის საკუთარი შენობის მოპოვების საქმე, ან შედგენილი გეგმებისაებრ სენაკი უნდა აეშენებიათ სახლი, რომელ ზედაც ხარჯთა აღრიცხვით ითხოვება ასი ათასი მანეთი და ან მზა სახლი მოეპოვებინა იქვე.

კრებამ ხანგრძლივი მოფიქრების და მოლაპარაკების შემდეგ ამ საკნის შესახებ დაადგინა: «ვინაიდგან ხსენებული სასწავლებლის ოლქის სამღვდელოებას მოაკლდა მთელი ლეჩხუმის მაზრის და სენაკეთის საბოქაულოს სამღვდელოება და აეშენებიათ სამღვდელოებაც არა ვითარ შემწეობას არ აძლევს სამეურნეოს სამღვდელოებას სასწავლებლისათვის სასლის აშენების საქმეში, ამიტომ მარტო ორი მაზრის-სენაკისა და ზუგდიდის სამღვდელოებას შეძლება არა აქვს მოთხოვნილი გეგმით ააშენოს სასწავლებლისათვის სახლი. ამისათვის იქნეს მოპოვებული სასულიერო სასწავლებლისათვის ახალ-სენაკშივე ერთი იმ ოთხ სახლთაგან, რომელთა ეიდვის სამღვდელოებას თხოვენ. დაინიშნოს კომიტეტი ნ. ბ. არტანველსკის თავმჯდომარეობით, რომელსაც მიენდოს ნაჩვენები სახლები ევროვნად შეამოწმება და მათში უმჯობესის მოპოვება, შესაფერად მოწეობა და საჭირო ადგილის ეიდვა ბადისათვის, იმ ფულებით, რომელიც სამღვდელოებას აქვს სასწავლებელში».

სამღვდელოებას სასწავლებლის სახლისათვის, ჩვენის აზრით, უნდა ჰქონდეს 35 ათას მანეთამდე. ეველა სახლებში, რომლებიც სასწავლებლისათვის არიან დასახელებული, უმჯობესია ბ. ქუთაის კასიანის სახლი, როგორც შენობის სიმტკიცით, ისე ოთახების სიმრავ-

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ლით და სივრცით, ისე ადგილის მდებარეობით. ამ სახლში არის ერთი დიდი ზალა, რომელშიაც მშვენიერი ეკკლესია მოთავსდება და სასწავლებლის ყველა შაგირდებიც დაეტევა შიგ ღვთის-მსახურების დროს.

ახალ-სენაკში მშვენიერი შენობები აუგიათ, მაგრამ სათაკილო ის არის, რომ მთელ დაბაში ეკკლესია არა აქვთ. მართალია, არის ერთი პატარა ეკკლესია, რომელშიაც დაეტევა ოციოდე კაცი, და გვიკვირს, რომ იქაურ საზოგადოებას რიგიანი ეკკლესიის უქონლობა არ აწუხებს.

კრებაზე დეპუტატებმა, სხვათა შორის, გარდასწყვიტეს, რომ იმ სამღვდელოების ჯამაგირიდან, რომელსაც 1897 წელში დაენიშნა დამატებითი შემწეობა, მესამედი გადადებულ იქნას სამრევლო სკოლებისათვის საჭირო სახელმძღვანელოების სასყიდელ ფონდისათვის. ეს ფული 11,000 მანეთზე მეტს შეადგენს. მაგრამ არ გვჯერა, რომ ხსენებული დადგენილობა იქმნეს დამტკიცებული იმისათვის, რომ ამ საგნის შესახებ დეპუტატებს რწმუნება არ ჰქონდათ იმ სამღვდელო პირთაგან, რომელთაც ეს ჯამაგირები აქვსთ დანიშნული. მთელი სამღვდელოების ჯამაგირებიდან რომ შეეწირათ მესამედი ნაწილი, რომელთა რიცხვშიაც თვითონ დეპუტატებიც მოჰყვებოდნენ, ეს კი კარგი იქნებოდა.

დანარჩენ ჩვენ შთაბეჭდილებას ამ კრების შესახებ, მკითხველთ განუზიარებთ შემდეგ ნომერში.

დამსწრე.

მეზვერე და ფარისეველი

ვევლტოდეთ ფარისევლისა
თავხედურ გულის სიმაღლეს,
და შევიტკბობდეთ მეზვერის
სულის სიმშვიდეს, სიმდაბლეს.

—

არავინ არის უცოდველ
თვით ზეცამ გამოიკვლია!
თავხედო! იცის შენს გულში,
რაც ბოროტი და მწიკვლია!..

—

გული განწმიდე, გონება
აამრთოვანე ნათლათა,
ჰქმენ ბოროტის წილ კეთილი,
რომ წინ წაგიძღვეს სანთლადა.

რ. ს—ლი.

საშინელი განსჯის დღეს

უფალო, რაჟამს მოხვიდე
დიდებით ქვეყანაზედა,
მაშინ, შეძრწუნდეს ყოველნი
დაბადებულნი, ძალზედა!

—

ცეცხლის მდინარე სდიოდეს
და საშინელად ოხრავდეს!
წიგნი განეხვნეს ცოდვათა,
ფარულად ქმნილნი განცხადნეს.

—

ცოდვილნი მწარედ სტიროდეს:
„ვხედავ ბიწს ჩემგან ქმნილსაო,
ნუ დამსჯი სასჯელის ღირსსა,
მსაჯულო სამართლისაო.“

—

მაშინ, გთხოვ მეცა, უფალო,
შემრაცხე რჩეულთა თანა,
მარჯვენით დამსხი, მარცხენით
ნუ შემრთავ თიკანთა თანა!

რ. ს—ლი.

ოდესის კერა

მამა კარცი და დედაკაცი.

II.

ᲬᲐᲣᲜᲐ ᲡᲐᲥᲛᲔᲡᲐᲖᲔ.

აღებ-მიცემობის საქმე ინგლისში საშინელი სისწრაფით იმატა და გავრცელდა ამ მიმდინარე საუკუნეში. ეს ისეთი უმთავრესი წინდია ამ კუთხის აყვავებისა, ეს „დიდი წყაროა ინგლისის დიდებისა და მისი ზედ-გავლენისა სხვა ქვეყნებზე. ჩვენი ხომალდების თეთრი ზოლები ოტლანტიის ოკეანეზედ, სთქვა მერსონმა, გზის მაჩვენებელია მთელი ზღვა-ოსნებისათვისო". ინგლისის საავარო გემების თეთრი იალქნები ყველა ზღვებზედ მოსჩანან და არ მჯერა, რომ მოიპოვებოდეს სადმე, თუნდ კლდოვანი, მიუდგომელი კუნძული, შორეული „წყნარ ოკეანეში» ან სამხრეთის უკაცურ ქვეყანა პოლიუსის ზღვაში, რომელსაც არ ენახოს ჩვენი ხომალდების ბაირაქტები. ჩვენ საოცრად გამოვიყენეთ ყოველად ძლიერი ორთქლი, ჩვენ შევიპყარით ელვა, მისი ცეცხლის ფერი ფრთები, და უბრძანეთ მორჩილებით ტარება ჩვენი მშვიდობიანი სურვილებისა მთელი დედა-მიწის ზურგზე, კლდოვან გვირაბებში, ქარიშხლიან ტბების ძირ-ძირ. ღმერთს მოუნიეზია ჩვენთვის ის უნარი, რომ შეეკრიბოთ ქვეყნის სიმდიდრე და გამოვიყენოთ საერთო სასიკეთოდ. მაგრამ რაც უნდა დიდებული და ვრცელი უნდა იყვეს ჩვენი მფლობელობა, რომელიც გვაბატონებს დედამიწის მეექვსედ ნაწილზედ, ის მაინც არ არის უკვდავი. სადღაა ასსირია, საბერძნეთი, ძველი რომი, კართაგენი?

ლორდ ბიკონსფელის სიტყვები რამდენად მკეცრმეტყველურია, იმდენად მართალნიც არიან: თუმცა ინგლისის ერი უფრო დიდებულია, ვინემ ვენეცია, ან ანტიოსია, მაგრამ თუ ის არ დარჩება ერთიული ამ დიადი ნაკიის მისწრაფებისა, მაშინ ჩაქრება მისი დიდება, როგორც ძველი სირიის ბრწყინვალება და ვენეციის სასახლეები.

ნაყოფი ამ აღებ-მიცემობის დიდებისა ის არის, რომ ბევრი ახალ გზაზედები სპამენ ლუკმა პურს საკუთარი შრომით, რომლებიც, ასე თუ ისე, აღებ-მიცემობას ეტანებიან. აი ამ ახალ-გზაზედ-ზე, მათ საქმიანობაზე, ხალისზე და ხასიათზე არის [illegible] ბული ინგლისის მომავალი.

ძველ საბერძნეთში, როდესაც ეს ქვეყანა სამხედრო დიდებით იყო გათქმული, უპირველეს ღირსებათ ითვლებოდა: ფიზიკურ ძალ ღონის განვითარება, სხეულის სიმშვენიერე, გმირული, თავ-განწირული სიმამაცე ბრძოლის ველზე. მათ ძალიან მოეწონებოდათ ჩვენი პოეტის სიტყვები: „ამაო და უენგბელნი შეიქმნებიან თვით უძლიერესი სამხედრო ესკადრები. და ყოველის გამანადგურებელი ცეცხლი და იარაღი, თუ კი ინგლისი დაიცვეს და არ შელახავს გულოვნებას და წრფელ ერთგულებას თვისი შვილებისა"-ო. არც ერთ ჩვეულებაში არ არის გამოხატული ისე ნათლად ბერძნების ურთიერთ შორის კავშირი ძველად, როგორც დორიული ლიტანიაში, სადაც ყველა მამაკაცები სამ ზეობისად დაიყოფოდენ. პირველად მიდიოდენ მოხუცებულნი სიცოცხლის ყვავილს გადასულნი, მეორედ, ახალ-გაზდები სიცოცხლით სავსე, და მესამედ ბავშები.

პირველი გუნდი გალობდა:

„ძველ დროს ჩვენ ვიყავთ ნამდვილი ვეკაცნი".

ახლა მეორენი მიუგებდნენ გალობითვე:

„ჩვენ ლონიერნი ჯაბუკნი ვართ, ერთი გვცადონ, ვისაც უნდა!"

ხოლო ბავშები გაბედულად და სრული რწმენით გალობდენ:

«ჩვენ ვაჯობებთ ამ მოხუცთ და ჯაბუკებსაც». ამ რიგად ბერძნები მოწმობდენ, რომ მათი შეხედულებით, მნიშვნელობა და გემო სიცოცხლისა გამოიხატებოდა მხოლოდ სიჯაბეკის წლებში, როდესაც სიყმაწვილე დაუდგრომელია, ცელქი, მხიარული, ბრწყინავს, როგორც ფერადი, საოცნებო ცისარტყელა. მართლაც სიმრთელე და ძალ-ღონე არ დაჰკარგვენ თავიანთ მნიშვნელობას არცერთი ერის ახალ-გაზდობისათვის, რომელიც მიისწრაფვის იმ ბედნიერებისაკენ, რაც ამოძრავებს ქვეყნერობას.

თუ ოდესმე ინგლისელები უმნიშვნელო ნაკიად გახდებიან, მაშინ უთუოდ უძლური და საწყალნიც იქნებიან, მაგრამ ამისი სრულიად არ უნდა გვეფიქრებოდეს უმალოლესი და საშუალო წოდების შესახებ. ინგლისის ყველა სკოლებში ნახავთ იმის მაგალითს, თუ როგორ ვარჯიშობენ ველურ ხალხთა პატარა შვილები, და კიდევაც უნდა დავეთანხმოთ ველლინ. გტონს, რომელმაც ოტონის სკოლის მოთმაშე ბავ-

ეროვნული ბიბლიოთეკა

შები რომ დაინახა, აღტაცებით წარმოსთქვა: „ი სად დარჩენია გამარჯვება ეატრლოს„. კრიკეტებმა, ტენნისებმა და სხვა-და-სხვა ნაირმა ბურთაობამ, ველოსიპედებმა, ცურაობამ, ჭიდაობამ, გიმნასტიკურ შეჯიბრებამ დიდი სარგებლობა მოუტანეს ინგლისის ერის ახალ-გაზდობის სიმრთელესა და ძალ-ღონეს და მოუტანებენ კვლავაც, თუ კი არ გამოეკვრა გამათხსირებელი გესლი-მარჯნი სანაძლეო სათამაშოების დროს.

ასეთ ფალანგურ ვარჯიშობას კიდევ უფრო საბოროტ მოქმედოდ გამოიყენებენ და ორა თუ გადაიიწყებენ.

ჩვენ ყველა ახალ-გაზდას ურჩევთ, რომ გონებრივი სიფხიზლე სხეულის სიმრთელით გაიმეკიცოს და ნუ დაივიწყებს, რომ შეუძლებელია დაქმუქვნა გადასაცმელისა ისე, თუ სარჩულიც არ დაიქმუქნა.

ამ რიგად გადავსწყვეტოთ, რომ ახალ-გაზდა გამოდის მოქმედების ასპარეზზე ფიზიკურად ჯანმრთელი, და ღონიერი და ჩვენც ურჩევთ, ზნეობრივი მოვალეობისამებრ, რომ ყოველს შემთხვევაში იზრუნის სხეულის სიმრთელეზე და ფიზიკურ ძალ-ღონეზე, რაც ერთი იმ საშუალებათაგანია, რომელიც კაცის ცხოვრებას სასარგებლოდ და ბედნიერად ხმდის.

მაგრამ ამასთან უფრო საჭიროა კიდევ სხვა პირობებიც. ყოველი ახალგაზდა, რომელიც ცხოვრებაში რაიმე თვალ საჩინო თანამდებობის მისაღებად ემზადება და ეპირება, ის ზნეობრივი ღირსებითაც უნდა იყვეს კიდევ აღმურვილი.

1. მაგალითებრ, ყველასათვის ცხადია, თუ რა ძვირფასი განძია შეუფყველი პატიოსნება და უანგარობა. ხშირად მოხდება ხოლმე, რომ კაცი უკვე შედიდება მატყუარობისა და სიფლიდის წყალობით, შედიდება ურიცხვი მოქმედების მეოხებით, რაც ასე გავრცელებულია ჩვენს დროში. მაგრამ ასეთი წყარო სიმდიდრის შეძენისა დაუდგრომელია და არაკვითარ აღებ-მიცემობას არ შეუძლია ათ წლამდე იცოცხლოს მისი წყალობით. ინგლისელების ვაჭრობას ძველ დროში უთოოდ პატიოსნება და თავაზიანობა ედგა საფუძვლად.

ყველა მხმარებელნი ინგლისის ნაწარმოებისა მთელს დედა-მიწის ზურგზედ დარწმუნებულნი იყვნენ ინგლისის ნაწარმოების კარგ თვისებაში. საქონლები სწორედ ის იყვნენ, რადაც ასაღებდნენ. მათში არ ყოფილა არც სიყალბე და არც მატყუარობა. არ ვიცი ყოველ ადგილს იყო წინედ დაკანონებული ასეთი პატიოსნება თუ არა, მაგრამ, რაც უნდა ყოფილიყო, ყოველი ახალგაზდის ვალია ასეთი პატიოსნების დაცვა. ე—ჩე ელიტი თავის თხზულებაში—რომანში «Middlemarch», გვიხატავს ცხოვრებიდან აღებულ ფაკტს: ვინსის გალატაკებას მის შემდეგ, რაც მატყუარა სიძის რჩევით იაფი საღებავის ხმარება იწყო საქონლებისათვის. ეს საღებავი საოკრად ოხრებდა, სჩამდა შესანიშნავ აბრეშუმის ქსოვილებს ვინსისას. ვისაც შესწავლილი აქვს ინგლიისის აღებ-მიცემობა და იცის ძნი სიდიდენი, ის დარწმუნებული იქნება, რომ სიყალბე აქ დიდ ხმარებაშია, თითქმის თითონ გერმერტი სპენსერიც კი ამტკიცებს თავის მოხსენებაში. ინგლისის აღებ-მიცემობის შესახებ ამ გვარ მოქმედებისა ხერხის ხმარებას, რაც მატყუარობასა და ავაზაკობას წარმოადგენს და სხვას არაფერს. უკეთესია ბევრ ახალ-გაზრდას შეხდება ისეთი საქმის ხელის მოკიდება, რომელიც უპატიოსნოა. ის მოახდება ისეთ მდგომარეობაში, რომ მთლად თუ არა, ნახევრად მაინც სიცრუე უნდა ილაპარაკოს. ისას გასწვრონიან ისეთი სიდიდენებით, რომელსაც საზოგადოება ვერ მიხდება—საიდუმლოებით, რომელიც თვისი უშვიდურებით სინდისს აშფოთებს. ჩვენ ბევრი მოგვიდა წერილები ახალ-გაზდებისაგან, რომლებშიაც ისინი ურჩოდენ თავიანთ ბედს, ისეთ მდგომარეობაში ვართ ჩაცვივნული, რომ ვიტანჯებით სინდისის მხილებისაგან. ზოგი მწერდა: რომ სული და სინდისი არ გაგვეცალა ქვეყნიურ ქონებაში, არ გვეელალტნა სინდისისათვის მატყუერობით, იძულებული გავხდით უადგილოთ ულუკმაპურად ვიყვეთ, სისაწყლე-სიღატაკეში. ცოტა არ იყვეს მკაცრად გეჩვენებათ ამ გვარ მდგომარეობაში ჩაცვივნული ახალ-გაზდობის მიმართ რჩევა: იბრძოლეთ ბოლომდე, და რაც უნდა მოგვიდეთ, მაინც სძლიეთ ეშმაკსაო. ვინც თითონ არ გამხდარა ასეთ მსხვერპლად, ის შეკრთება ამ გვარ რჩევაზე და ვერასოდეს ვერ ურჩევს სხვას იატანე ასეთი მდგომარეობა, იყავ შეურყეველიო. მაგრამ თუ კი ღმერთი სუფევს, უმაღლესი ღვაწლი-კეთილის ქმნა კაცობრიობის ვალია, მაშინ ყოყმანი და ო რაყვეა ასეთ მდგომარეობაში უადგილია. ადგილის დაკარგვა პატიოსნებისა და სინდისის დაცვისათვის ზოგს ეჩვენება დიდ მსხვერპლად, დიდ უბედურებად, მაგრამ «რაჲ არს შენდა სარგებელ, ოდეს მთელი ქვეყანა შეიძინო და თვის სულს კი აღნო?»

ეროვნული ბიბლიოთეკა

2. მეორედ ჩვენ საჭიროდ ვსთვლით ახალ-გაზდებისათვის უანგარო ერთგულებას და სისწორეს საქმეში.

ერთმა მდიდარმა და დიდი ჯილდოის მქონე კაცმა გვიამბო: ბევრი ახალ-გაზდები ეძებენ ჩემ მფარველობას ცხოვრებაში, იმიტომ რომ მე ცხოვრებამ დამაჯილდოვა, მაგრამ თითოეულს უნდა იმით დაიწყოს, რითაც მე ვათავებ. აი ჩემი ამბავიც. მე ვიყავ ღარიბი მშობლების შვილი. ერთად ერთი ცოდნა ის მქონდა, რომელიც გამოვიტანე ღარიბთათვის დაარსებულ უქირაო სკოლიდან, რომელიც 14 წლისამ დავასრულე. ჩამაყენეს საქმეში. ისეთ პატიოსნად ვასრულებდი საქმეს, რამდენადაც შესაძლებელი ვყო ჩემგან, მაგრამ რადგანაც მე მინდოდა გზა გამეწალდა შემდეგისათვის, ჩემი საქმის კარგად მცოდნეს ვსთხოვე მემუშავნა მასთან თავისუფალ დროს მუქთად, მხოლოდ მისი ხელ-მძღვანელობით კი, რომ საფუძვლიანად შემეგნო იმ საქმის ვითარება, რომელშიაც გამოუცდელი ვიყავი. იმანაც ნება დამრთო საღამოობით მემუშავნა მასთან უქიროდ, მე ბევრს ვშრომობდი. წლის დამლევს სწორედ ის ვიცოდი, რაც საჭირო იყო ჩემთვის, და გამოსადეგიც შევიქენი საქმეში, ამიტომ იმ მცოდნე მდიდარმაც მთხოვა დავრჩენილიყავ მასთან კარგ ჯამაგირზე, რომელიც უთუოდ თან-და-თან მომემატებოდა. ეს იყო დასაწყისი ჩემი ბედნიერებისა»... დიაღ, სთქვა მან, ახლა გაძლევ თქვენ სამას გირვანქიან ჩეკებს თქვენი ეკკლესიისათვის, მიიღეთ. მადლობასაც ნუ მეუბნებით, წლის დამლევს ვერც შევამჩნევ მის დანაკლისს, ჩემთვის სულ ერთია“. ეს ამბავი იმ ანდაზას ამართლებს: „ხალხი მარად ჟამ ქვემოდ იცდის, თორემ ზევით ადგილი ბევრიაო».

3. რასაკვირველია საკუთარმა ინტერესებმა გამოიწვიეს ასეთი მუყაითობა ამ ახალგაზდისა, მაგრამ ათში ცხრა მაინც იქმნება ისე, რომელიც თავის თავზე ზრუნვის დროს სხვისთვისაც გამოსადეგი არის.

თითქმის ყოველ კორრესპონდენციებში, რომლებსაც სხვა-და-სხვა კუთხეებიდან იწერებიან, შეხვდებით საჩივარს ინგლისელი ახალგაზრდების მხრით. ნემცები გვართმევენ ადგილებსო. მაგრამ რა არის ამის მიზეზი? ის, რომ საუკეთესო ადგილებს უკეთესად მომზადებულ კაცებს აძლევენ. ერთმა პატივცემულმა პალატის წევრმა მითხრა, ხომ კი საჭირო შეიქნა სხვა-და-სხვა ენების მცოდნე კაცი საყურადღებო კორრესპონდენციებისათვის, უეჭველად ნემეცთაგანს დავიქირავებო. ისინი დგებიან ადგილზე და მუქთად მუშაობენ იმ მიზნით, რომ ინგლისური ენა შეისწავლონ. მცირე ჯამაგირით კმაყოფილდებიან და ხშირად ოთხი ხუთი ენა იციან, მაშინ როდესაც ინგლისელმა სამშობლო ენა ძლივს იცისო. რასაკვირველია, ის ყოველ დროს იმას მიიწვევს, ვინც მეტს სამსახურს გაუწევს.

მღ. დ. ჩხაიძე

«ძვირფასი ხატები»

ბერძნული ამბავიდამ.

I.

«ობლის მოწყალე ღმერთია.»

ეს ამბავი, რომელიც ეხლა უნდა გიამბოთ, დიდი ხანია, რაც მოხდა, მაგრამ ყველას ისე ახსოვს, ვითომ გუშინ მომხდარიყოს.

იყო და, ეხლა კი სამოთხეშია, — იყო ერთი მდიდარი და გულ-კეთილი კაცი. — ეს კაცი, არ იფიქროთ, რომ ისე გამდიდრებულიყოს, როგორც ბევრნი მდიდრდებიან: ცარცვა-გლეჯით, ფლიდობით და საწყალთა ჩაგვრით. — არა, ეს კაცი გამდიდრებულა ნამდვილის შრომით, სიმართლით და პატიოსნებით.

პირველად თურმე ის, დარჩენილი ობლად, სრულებით უსახსროდ დაეხეტებოდა ერთი ადგილიდან მეორე ადგილას და, ჯერ კიდევ სრულიად მცირე წლოვანი, ეკედლებოდა ხან ერთს თავის ნათესავ — მეზობლის ოჯახს, და ხან მეორეს. — ამ ბავშის ერთად-ერთი მისწრაფება და სურვილი სწავლის შეძენა იყო. ამისათვის ის არას ზოგავდა. ოღონდ წერა-კითხვა ესწავლებია ვინმეს და ის უჯამაგიროდ ემსახურებოდა. რაკი ბავში ასე მოწადინებული იყო სწავლაზედ, ბედმაც არ მოიძულა: აღმოჩნდენ ისეთი პატიოსანი ხალხნიც, რომლებმაც თუმცა იმსახურეს, მაგრამ წერა-კითხვაც ასწავლეს.

მეფოდიმ (ბოვშის სახელია) რა წერა-კითხვა შეისწავლა, დადგა ერთს, მაშინდელ დროში გამოჩენილ, მხატვართან. — ჩემდა სამწუხაროდ, იმ მხატვარის სახელი ყველა ბერძენს ახსოვს და მე კი ჩემი სიძაბუნისა და გულ-მავიწყობის სიზარმაცის გამო

ეროვნული ბიბლიოთეკა

გადამავიწყდა. ეს სიგლახე მე მიტომ დამემართა, რომ ბავშობის დროს კითხვა-წერა მეზარებოდა. რამდენჯერ მომისრესდენ ყურებს, მიმტყეპვიდენ, უსაფლლოთაც დამტოვებდენ, რომ, როგორმეც კითხვა-წერას მიეჩვევოდი, მაგრამ მაინც ვჯინიანობდი—არ ვშრომობდი. ჩემდა სამარცხენოდ ყველა ესენი ცხადათ მახსოვს—მე მაშინ კარგა მოზდიდი «ჩოჩორი» ვიყავი. დიახ «ჩოჩორი» ვიყავი, რადგან ჩემი თავის სიკეთე არ მეცოდოდა. ბა მე რომ ჭკუა მეხმარა და სხვა ჩემს ამხანაგებსავით მეკითხა, მეწერა და მეხატა, მეც ხომ იმათთანა ხსოვნა-მეხსიერება შემრჩებოდა. მეც ხომ იმათსავით დიდი კაცი გავხდებოდი. ახლა რომ ვხედავ მაშინდელ ჩემს ნაამხანაგებთ, გული მიკვდება: ზოგი ინჟინერია, ზოგი ექიმია, ზოგი პროფესორია უნივერსიტეტში და ერთი ორი გენერალიც არის. დანარჩენები-კი ოგორონოშები გახდენ. აი, თუ კი პატარობითვე, გულ-მომჭინე და ბეჯითი იქნება ბავშა, ყველა ფერს აღვილად შეითვისებს. ასე მოიქცენ ჩემნი ნაამხანაგებნი.—ნაამხანაგებად მე იმათ მტოვს ვიხსენიებ, რომ მათი ამხანაგობის ღირსი არ ვარ. ისინი მდიდრები და საზოგადოებაში რიგიანად და პატივით მიღებული ხალხია და მე კი —არაფერი—მარტო ცოტა წერა კითხვისა და რაღაც „სილა-ბანდუნა“ ზღაპრების მეტი არა ვიცი-რა. ასე გულ დათუთქული ვარ ეხლა და ვდარდობ, მაგრამ სულ უბრალოდ... რაღას მივდუვევი?!.—დროზედ იყო საჭირო მეფეიქრა ყველა ესენი. «ობლის მოწყალე ღმერთია»-ო, ეტეი არ არის—მეცადინსა და მშრომელს ღმერთი ეწევა. რამოდენიმე ზედ შემდეგ ჩვენი მეთოდი გამოიჩაღლხა—გახდა შესაბრნეული მხატვარი საბერძნეთში. ერთი მისი ნახატი ათას და ასი ათას მანეთად იყიდებოდა—„ეს მეორე რაფაელია“-ო, ამბობდენ.

მეთოდი დღითი დღე მდიდრდებოდა, დღითი დღე სახელს იხვეჭდა, მხოლოდ იმას ის არასოდეს არ დავიწყებია, რომ ის საწყალი და უბრალო კაცის შვილი იყო.—სრულებით არ გაამპარტავნებენდა. მეთოდიმ გაალო მშვენიერი სახელოსნო სამხატვრო. მოაუწოდა თავის მემოწაწყლებს—პატრიოტებს, ყველაზედ პირველ მოვალეზად მეთოდის თავის ქვეყნის, თავისი გვარის ხალხის—ბერძნების შეშფოთება მიიჩნდა. ის არც სხვა გვარის ხალხს იკიწყებდა. თუ ს

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ეხლავე დაგატარებთ და განახვებთ ყველა ჩემს შრომას, რომელიც საეარგისოდ მიმაჩნია.

აჰ უკანასკნელი სიტყვების ერთად დადადგა რამოდენიმე ნაბიჯი, ვაღლო მეორე განყოფილების კარები და მიიწვია პერიკლე. ორივენი ერთად შეიდგენ იმ, მარილი რომ, იმ დროისთვის საუცხოო სანახავში. იქ იყო ისეთი ნახატები, რომ „ცოცხალია, მხოლოდ განგებ გაჩუმებულა, არ ლაპარაკობსო“, ეგონებოდა მნახველს. განსეირეგებაში მოვიდა ჩვენი პერიკლე: მას ბევრი ხანდეფთ და სიერო ნახატები ენახა, მხოლოდ ამისთანაები კი ჯერ არსად. პერიკლეს სრულიად მოვლილი ჰქონდა შესანიშნავი «რომი“, «ათინის მთა» და ყველა შესანიშნავი ადგილები საბერძნეთისა თავისის ძველისა და ახლის საუცხოო ხელოვნებით, მხოლოდ ეხლა ყველა მისი ნანახი სიზმარსაბრო მოჩვენებად გადაექცა აქ ნახულის შედარებით. ყველაზედ მეტი ყურადღება პერიკლესი მიიქცია ორმა ღვთიურმა ხატმა „ღვთის შშობლისა—ქრისტეთურთ ხელში“ და «მაცხოვარისამ“. «ხელი უქმნელიო», რომ იტყვიან, სწორეთ ისენი უნდა იყოს,—გაიფლო გული პერიკლემ და, ცოტა სიჩუმის შემდეგ მიმართა მეთოდის, — ბატონო მეფოდი, თუ შეიძლება ამ ორი ხატის ფასი მიბრძანეთ!..

— მაგ ხატების ფასი, ჩემო ბატონო, — მიუგო მეთოდიმ, — სულ არაფერიც არის და ძალიან დიდიც...

— უკაცრავად, — გააწყვეტა პერიკლემ, — მე შეგაცდი. — რასაკვირველია ეს ხატები, როგორც წარმომადგენელნი უკეთდავ და დაუსაბამო ღვთაებისა დაუფასებელია, — მე გეკითხებით მარტო შრომის ფასს.

— მივხედი, ბატონო პერიკლე, რომ ღვთის მორწმუნე — ნამდვილი ქრისტიანნი ყოფილხართ და მეც ამიტომ, — მარტო შრომის შესახებ მოგახსენეთ. ეს ხატები ჩემი პირველი შრომის ნაყოფნი არიან, ამიტომ ვამბობ, „იეფიც არის და ძვირიც თქო“. — აი ეს ხატები გახლავთ, რომელსაც თქვენ წელან ახსენებდით — აკოპოლის გამოფენაზედ — მაგ ხატებს ვერ შევალეეი...

— აბ... მაგას ნუ მიბრძანებთ!.. დარწმუნდით, რომ ეს ხატები ეგრევე პატივით იქნება შენახული ჩემს გულში თქვენის ხსოვნის ერთად და მე კი თქვენის მიზეზით ბედნიერად დავსთვლი ჩემს ულირს თავს ამ ქმაყოფილებით და... გთხოვთ დამითმოთ, რამდენიც ნებაავთ მოგართმევთ, ბატონო...

მეთოდი დაფიქრდა. არ უნდოდა შელეფოდა ამ ყმაწვილობის შრომას, მის ღვთაებრივად საყვარელს ხატებს, რომლების მიზეზითაც ასე ქვეყნის საქებარი გამხდარიყო. მაგრამ ვერც იმ კაცის გაწბილებს კისრულობდა. ბოლოს გადასწყვიტა არ მიეყიდა, არამედ ეჩუქებინა. კარგ ხანს ებრძოდა მეთოდი თავის თავს, პასუხის თქმა ეშინოდა, მაგრამ მაინც ვეღარ შესძლო გაწბილება და უთხრა აკანკალებულის ხმით...

— მითავაზებია თქვენთვის ეს ხატები, მხოლოდ იმ პირობით კი, რომ „რამდენიც შენმა პატიოსანმა გრძნობამ და სვინდისმა გამბილოს მაგ ხატების ღირებულებაზედ, იმდენი უნდა დაურიგოთ ღარიბ-ღატაკებსა და ქვრივ-ობლებს და საწყლებსაო.

პერიკლემ მადლობის ნიშნად ხელზედ აკოცა მეთოდის და დაუფიცა—პატიოსანი სიტყვა მისცა. რომ პირობას არ გვეტეხო.

გადმოასვენნა მეთოდიმ ეს „ძვირფასი ხატები“ ადგილიდან, ემთხვია და გადასცა პერიკლეს.

III

შენანება.

რამოდენიმე დღის შემდეგ, მხიარული და ყველაფერით კმაყოფილი პერიკლე ამ საუცხოო ხატებითურთ მოვიდა კონსტანტინეპოლში. პერიკლე იყო მართლმორწმუნე და კეთილი გულის კაცი. მას ძლიერ უყვარდა წმიდა ხატების პატივით შენახვა. ის ერთს დღესასწაულის დღეს არ ასცდებოდა, რომ ეკკლესიაში არ წასულიყო და წირვა-ლოცვა არ მოესმინა. და როცა ეს ხატები აჩუქეს მას, ეხლა კიდეე უფრო მეტი სასოებით ეკიდებოდა ყველა საღმრთო წესსა და სამსახურის საქმეებს. ის ამაყობდა ამ ხატებით, რომლის უძვირფასესი თურმე არსად მოიძებნებოდა იმ დროს.

ეხლა, რაკი ეს ძვირფასი ხატები ჩაიგდო ხელში პერიკლემ ასე სასწაულებრივად, საჭირო იყო პირობაც აესრულებია, რომელიც მან ისე წრფელად და ნამდვილის — გადაწყვეტილის აზრით წარმოსთქვა მეთოდის წინაშე.

შემდეგი იქნება.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

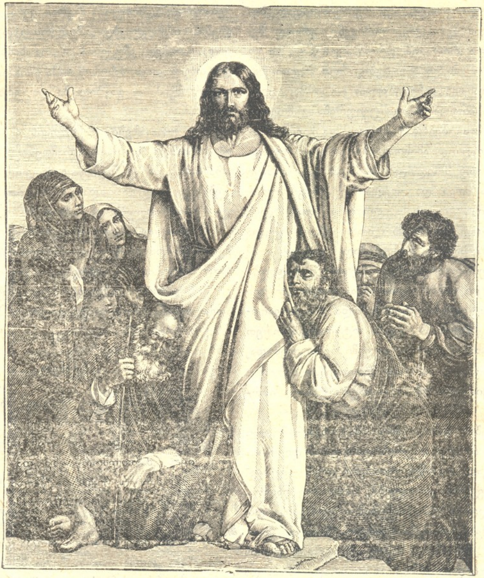

მე ვარ მწყემსი კეთილი: მწყემსმან კეთილმან სული თვისი დასდვის ცხოვართათვის. (იოან. 10—11).

ვპოვე ცხოვარი ჩემი წარწყმედული. ესრეთ იყოს სიხარული ცათა შინა, ერთისათვის ცოდვილისა. (ლუკ. 15 – 4).

მოვედით ჩემდა ყოველნი მაშვრალნი და ტვირთ-მძიმენი და მე განგისვენო თქვენ. (მათ. 11—28.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

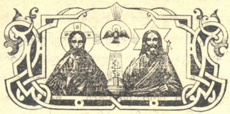

სწავლა და მეცნიერება ქრისტიანობრივ სარწმუნოებასა და კეთილზნეობაზე

საუბარი საიდუმლო ზიარებაზე.

საიდუმლო ზიარება არის უდიდესი ყველა საიდუმლოებზე. ეს საიდუმლო იმაში მდგომარეობს, რომ ჩვენ პურის და ღვინის სახით ვიღებთ თვით ხორცსა იესო ქრისტესას და ვსვამთ მის ღვთაებრივ სისხლსა. უფალმა იესო ქრისტემ დაადგინა ეს საიდუმლო თავის მაცხოვარებით ვნებათა დაწყებამდე, სახელდობრ თავის მოწაფეებთან ერთად უკანასკნელ სერობაზე, „და ვითარცა სჭამდეს იგინი“ (მოწაფენი), მოგვითხრობს მახარებელი მათე, «მოიღო იესომ პური, და მადლობდა და განტეხა, და მისცა მოწაფეთა თვისთა და რქვა მათ: მიიღეთ და ჰჭამეთ, ესე არს ხორცი ჩემი. და მოიღო სასმელი და მადლობდა და მისცა მათ და ჰრქვა: ჰსუთ ამისგან ყოველთა-ესე არს სისხლი ჩემი ახლისა აღთქმისა, მრავალთათვის დათხეული, მისატევებელად ცოდვათა» (მათე, XXVI, 26—28). როცა ეს საიდუმლო შეასრულა მაცხოვარმა, დაუმატა: «ამას ჰყოფდეთ მოსახსენებლად ჩემდა» (ლუკ. XXII, 10]. თანახმად უფლის ბრძანებისა, საიდუმლო ზიარება მოციქულებიდან დაწყებული სრულდება ქრისტიანეთა ტაძარში და განუწყვეტლივ შესრულებულ იქნება დასასრულამდე ქვეყნისა. ვინაიდგან ეს საიდუმლო ფრიად დიდმნიშვნელოვანია, იგი სრულდება წმიდა ტაძარში, ტრაპეზზე და გაშლილს ოდიკზე, მხოლოდ საღმრთო წირვის დროს. ეხლა მე თქვენ მოგითხრობთ წირვის უმთავრეს ნაწილებზე. როცა «რომელნი ქერაბიმთას» საგალობელს გალობენ, მღვდელს საღმრთო ბარძიმფეშხუმით გადმოაქვს სამსხვერპლოდან წმ. ტრაპეზზე წინდაწინ მომზადებული ძღვენი, ე. ი. წმიდა, აფუებული პური და წითელი ღვინო, რომელშიაც შერეულია წყალი. შემდეგ საღმრთო წირვა სრულდება დადგენილის წესით. აი იწყება საღმრთო საგალობელი: «შენ გიგალობთ, შენ გაკურთხევთ, შენ გმადლობთ უფალო, და გევედრებით, შენ ღმერთო ჩვენო“. აი, ძმებო, ეს წამი არის უმთავრესი ნაწილი წირვისა. ამ საგალობელის დროს მღვდელი ევედრება უფალს, რომ მან გადმოავლინოს სული წმიდა „წინადადებულ ძღვენზე“, და შემდეგ აკურთხევს მათ, წარმოსთქვამს რა: „და ჰყავ უკვე პური ესე, პატიოსან ხორც ქრისტეს შენისა, ხოლო ბარძიმსა ამას შინა პატიოსან სისხლი ქრისტეს შენისა. შესცვალე სულითა შენითა წმიდითა“.

ამ სიტყვების წარმოთქმის დროს, გარდმოვალს სული წმიდა წმიდა ძღვენსა ზედა და სწორეთ აქ სრულდება საიდუმლოება, რომლის ძალით პური და ღვინო იქცევა ჭეშმარიტ ხორცად და სისხლად უფლისა ჩვენისა იესო ქრისტესა. ამ წამიდან პური და ღვინო კი არ აწყვია წმიდა ტრაპეზზე, არამედ ჭეშმარიტი ხორცი და ჭეშმარიტი სისხლი ქრისტესი,— სწორედ ის სხეული, რომელიც ეცვა ჯვარზე, და თვით ის სისხლი, რომელიც გოლგოთაზე უფლის ყოვლად წმიდა გვერდისაგან გადმოიღვარა. „მთელი კრება ანგელოსთა“, ამბობს წმ. იოანნე ოქროპირი, «დიდის ხმობით იკრიბება, და ტრაპეზის გარს დგებიან სადიდებლად ტრაპეზზე მდებარისა». ჩვენ ცოდვილნი ვერ შემძლებელ ვართ ვიხილოთ ეს ზეციური დიდება, რომლითაც ივსება ამ დროს წმიდა ტაძარი, აგრეთვე არ შეგვიძლია ვიხილოთ თვით ეს საიდუმლოება ნამდვილი სახით. მაგრამ თავის ყოვლად ბრძნული ნება-მყოფლობით, უფალმა ღირს ჰყო მრავალნი პირნი ხილვად ამ საიდუმლოებისა. მრავალი მაგალითებიდან მე თქვენ დაგისახელებთ ზოგიერთებს. ერთხელ წმიდა გრიგოლ ორმეტყველს ერთმა გამოჩენილმა ქალმა მოუტანა სეფისკვრები წირვისათვის, რომელსაც თვითონ ეს წმიდა მამა ასრულებდა. და აი, როცა წმ. გრიგორი აზიარებდა ხალხს, ეს ქალიც მივიდა საზიარებლად, მაგრამ როცა გაიგონა სიტყვები: «გეძლევის ცხოველსმყოფელი ხორცი უფლისა ჩვენისა იესო ქრისტესი“, ქალმა გაიცინა. წმიდა მამა შეჩერდა და ჰკითხა, თუ რაისათვის გაიცინა მან. ქალმა მიუგო: «ჩემთვის სწორედ გასაკვირველია, მეუფეო, ის, რომ პურს, რომელიც მე თვითონ გავაკეთე, და გამოვაცხვე, შენ

უწოდებ იესო ქრისტეს ხორცს“. წმიდა მამა, რომელმანც დაინახა ამ ქალის ურწმუნოებ-, შეევედრა უფალს, და უეცრად პური შეიქმნა ნამდვილ კაცის ხორცად. როგორც იმ ქალმა ისე სხვებმაც, რომელნიც ტაძარში იყვნენ, ამ წმიდა მამის ხელში იხილეს სისხლიანი კაცის სხეული და ადიდეს ქრისტე ღმერთი. წმიდა მამის ვედრებით კაცის სისხლიანი სხეული ხელახლად გადიქცა პურად, და მაშინ კი ამ ქალმა დიდის მოწიწებით და სარწმუნოებით მიიღო წმიდა ნაწილნი. აი კიდევ ამგვარივე მაგალითი. ერთხელ, როცა წმ. ვასილი დიდი ასრულებდა წირვას, ერთი ურია მორწმუნეებთან ერთად შევიდა რა ტაძარში, დაინახა წმიდა ვასილი დიდი, რომელსაც ხელში ეჭირა ბავში და ანაწილებდა. როცა მორწმუნეთა იწყეს ზიარება, ურიაც მივიდა. მიიღო რა ხელში ნაწილი წმიდა მსხვერპლისა, დაინახა, რომ მის ხელში ნამდვილი ხორცია, შემდეგ მივიდა ბარძიმთან, რომელშიაც აგრეთვე იყო ჭეშმარიტი სისხლი. ამ სასწაულმა ისე გააოცა ებრაელი, რომ მან აღიარა ქრისტე და მეორე დღესვე მიიღო წმიდა ბასილისაგან ნათლისღება. ეხლა მოისმინეთ, თუ რა საოცრება იხილა ღირსმა ნიფონტმა. ერთხელ იგი მივიდა ტაძარში წირვის მოსასმენად, იმან იხილა ცეცხლი, რომელიც გადმოვიდა ზეცით და რომელმაც დაჰფარა საკურთხეველი და თვითონ მღვდელმთავარიც; «წმიდა არს, წმიდა არს»-ის გალობის დროს გამოცხადდა ოთხი ანგელოსი და მგალობლებთან ერთად მათთაც იწყეს გალობა; სამოციქულოს კითხვის დროს, გამოჩნდა წმიდა მოციქული პავლე, რომელიც სდგა უკან და ყურს უგდებდა მკითხველს. სახარების კითხვის დროს, როგორც ლამპარნი, ანგელოსნი ადიოდენ ცაზე, ხოლო წმიდა ნაწილების გადმოსვენების დროს გაიხსნა ეკკლესიის თაღი, გაიხსნა ცა, გადმოვიდნენ ანგელოსები, რომელნიც გალობდენ: «დიდება ქრისტე ღმერთსა», თან მოჰყვდათ შვენიერი ყრმა, და როცა ის ფეშხუმზე დასვეს, თვითონ გარს შემოეხვივნენ ტრაპეზს. როცა მოაწია წმიდა ნაწილების კურთხევის და საიდუმლოს შესრულების დრომ, წინ წარსდგა ერთი ანგელოზთაგანი, აიღო დანა, დაჰკლა ყრმა, და ჩაასხა წმიდა სისხლი ბარძიმში; შემდეგ დაასვენა ყრმა ფეშხუმზე და თვითონ ხელახლად ანგელოზების რიგში ჩადგა დიდის მოწიწებით. შემდეგ, ზიარების დროს ამ ნეტარმა მამამ იხილა, რომ მაზიარებლებში ზოგს პირის სახე გაბრწყინვებული ჰქონდა, ხოლო ზოგს ბნელი და დაღვრემილი, როგორც არაბებს. იქ მდგომარე ანგელოსები თვალს ადევნებდენ, თუ ვინ როგორ მიდიოდა საზიარებლად, და ღირსეულად მაზიარებელთ გვირგვინს ადგამდენ, ხოლო ულირსნი ეზიზღებოდათ და ერიდებოდენ. წირვის გათავების შემდეგ წმიდა ნიფონტმა ყრმა ხელახლად უვნებელი იხილა ანგელოზების ხელზე, რომელთაც იგი მიჰყავდათ ცაზე.

აი, მართლ-მადიდებელნო ქრისტიანენო, ასეთი დიდი საიდუმლო სრულდება საღმრთო წირვის დროს! იყავით კრძალულებით მთელი ამ მსახურების დროს, ვინაიდგან თქვენ იმყოფებით ტაძარში თვით უფალთან ერთად და ანგელოსების კრებასთან. დიდის პატივით მოეპყარით ამ ღვთის მსახურებას და ეცადეთ, რომ თითოეულ მასზე დაესწროთ. მართალია, თქვენ წირვის დროს ქვეყანაზე ხართ, მაგრამ ამავე დროს თქვენ, თითქო, ზეციურ სასუფეველში იმყოფებით. წადით წმიდა ტაძარში, მაგრამ ამავე დროს იყავით წმიდანი სულით და სხეულით, ვინაიდგან თქვენ მიდიხართ უფალთან და წმინდა ანგელოსების საზოგადოებაში. როცა დრო არ გექნესთ, რომ წირვაზე მიხვიდეთ, მაშინ სახლში ანუ სადაც კი იმყოფებოდეთ, აღავლინეთ უფლისადმი მხურვალე ლოცვა: „მომიხსენე მე, უფალო, სასუფეველსა შენსა!» და ეცადეთ, რომ მთელი ღვთის-მსახურების დრო გაატაროთ შიშით და ძრწოლით, როგორათაც თვით წმ. ანგელოსები დგანან ყოველთვის უფლის წინაშე.

ეხლა თქვენ უწყით, რომ მაცხოვარმა ჩვენმა, პირველად თვითონ შეასრულა საიდუმლო ზიარება და გადასცა თავის მოწაფეებს პურის და ღვინის სახით ჭეშმარიტი თვისი ხორცი და ჭეშმარიტი სისხლი და უბრძანა მათ: «ამას ყოფდეთ მოსახსენებელად ჩემდა“-ო (ლუკ. XXII 19). და დღეს ჩვენს წმ. ტაძარში ყოველ დღე იწირება უსისხლო მსხვერპლი, ყოველ დღე საიდუმლოდ საეკკლესიო საკურთხეველზე დაიკვლის ტარიგი მოსახსენებლად უფლის ვნებათა და სიკვდილისა ჩვენ ცოდვილთათვის, სამადლობელად წყევისა და სიკვდილისაგან ხსნისა, რათა შეიწყალოს უფალმა ცოდვანი ყველა ხალხთა —ცოცხალთა და გარდაცვალებულთა. რა გამოუთქმელი ღვთის სიყვარულია ჩვენ ცოდვილთათვის, და როგორი მაცხოვნებელია ჩვენთვის ეს უდიდესი საიდუმლო ზიარებისა! იგი სრულიად გვწმედს ჩვენ

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ცოდვებისაგან და გვყოფს წმიდა ადამიანად: „მიიღეთ და სჭამეთ, ესე არს ხორცი ჩემი, თქვენთვის განტეხილი, მოსატევებელად ცოდვათა“, ამბობს მაცხოვარი: „მზოლოდ სისხლი იესო ქრისტესი, ძისა ღმისაა განგვწმედს ჩვენ ყოველისაგან ცოდვისა“ (ა იოან. 1, 7), გვასწავებს იოანნე ღვთის მტკუელი. იგი ჰკურნებს ჩვენს სულს ყოველივე უძლურებისაგან, ამაგრებს და ჰკურნებს ჩვენს სულს სენთაგან, ვინაიდგან ქრისტეს ხორცისა და სისხლის მოზიარეს ისე გაურბის ყოველი ეშმაკი, როგორც ცეცხლს, მასში იმკვიდრებს ღვთის მადლი, რომელიც სწმედს სულს ყოველივე შეცოდებისაგან, სწმედს გულის თქმათა; ყოველივეს ბანს და აშშენებს». საიდუმლო ზიარება გვაერთებს ჩვენ ქრისტესთან, ვინაიდგან თვით ქრისტე იტყვის: «და რომელი სჭამდეს ხორცსა ჩემსა და სმიდეს სისხლსა ჩემსა, იგი ჩემთანა დადგრომილ არს, და მე მისთანა“ (იოან. 6, 56). იესო ქრისტესთან შეერთება იმდენად დიდი ნეტარებაა, რომ ამის გამოთქმა კაცის ენას არ შეუძლია! საიდუმლო ზიარება ნამდვილი წინდია ჩვენი მომავალი მკვდრეთით აღდგომისა და საუკუნო ნეტარი ცხოვრებისა: «ხოლო რომელი სჭამდეს ხორცსა ჩემსა და სმიდეს სისხლსა ჩემსა, აქუნდეს ცხოვრება საუკუნო; და მე აღვადგინო იგი უკანასკნელსა მას დღესა» (იოან. VI. 54). უკეთუ არა სჭამოთ ხორცი ძისა კაცისა და ჰსვეთ სისხლი მისი, არა გაქუნდეთ ცხოვრება თავთა შორის თქვენთა» (იოან. VI 53). ყველა ეს სიტყვები წარმოთქმულია თვით იესო ქრისტესგან.

აი როგორ საჭიროა და მაცხოვნებელი ჩვენთვის დიდი საიდუმლო წმ ზიარებისა. პირველი საუკუნოების კეთილ-მორწმუნე ქრისტიანებს სისრულეთ ესმოდათ ამ საიდუმლოს სიღიადე და ამიტომ ყოველ კვირა-უქმე დღეს ზიარობდენ. რატომ ჩვენც არ ვბაძავთ ამ საქმეში ძველ ქრისტიანებს? თუ ეს შეუძლებელია, მაშინ წმ. ეკლესიისაგან დადგენილ ოთხი მარხვის დროს მაინც რატომ არ ვზიაროობთ ყოველ წელს? ესეც თუ არ შეგიძლიათ, მაშინ დიდ მარხვაში მაინც რატომ ყველანი არ ზიაროობთ, რომ შეუერთდეთ ქრისტეს? რატომ არ ცდილობთ და დროით არ უწოლებთ მღვდელთ თქვენი ავათ-მყოფების საზიარებლად და რატომ შვრებთა, რომ მრავალნი უზიარებელნი კვდებინან? ამის მიზეზი არის თქვენი დაუდევნელობა თქვენი სულის შესახებ. თვით ქრისტე მოდის თქვენთან და თქვენ კი გაურბით მას. გეგვდრებით, ძმანნო ჩემნო: რაც შეიძლება ხშირად ეზიარენით; ხშირად აზიარეთ ხოლმე თქვენი შვილებიც: წმ. საიდუმლონი ამაგრებს მათ ტანის სიმრთელეს, აძლიერებს მათ სულსა და გონებას. აგრეთვე დროით აზიარეთ ხოლმე თქვენი ავადმყოფებიც: მღვდელს სიკვდილი კი არ მოაქვს ავადმყოფთან, არამედ კურნება სულისა და ხორცისა,—საუკუნო ცხოვრება.

ფრიად დიდი, ძმანნო, საიდუმლო ზიარება; ამიტომ საზიარებელი პირი ღირსეულად უნდა იქნეს მომზადებული, თორმე წმ. ზიარება ნაცვლად ცოდვების მიტევებისა და ქრისტესთან შეერთებისა მოგვანიჭებს ჩვენ განსჯასა, ღვთის რისხვას: «ხოლო რომელი არა ღირსად ჰჭამდეს და სმიდეს, დასასჯელად თავისა თვისისა ჰჭამს და სვამს, რამეთუ არა გამოიკითხნა ხორცნი უფლისანნი“, ამბობს მოციქული (ა კორინთ. 11, 29). ზემოთ გითხარით, რომ ღირსმა ნიფონტმა შენიშნა, რომ ზოგ მაზიარებელთ სახე გაბრწყინებული ჰქონდათ, როგორც მზე, ხოლო ზოგს შავი, როგორც არაბებს, და ამ უკანასკნელთ წმ. ანგელოსება ერიდებოდენ. ღირს ეფვთიმე დიდს აქვნდა ნიჭი შორ მხედველობისა, და რაცა მონასტრის ძმანი ზიარობდენ, ზოგ მათგანს გაბრწყინვებულს ხედავდა, ხოლო ზოგს პირის სახე მკვდრის სახეს მიუგავდა, ეს ისინი იყვნენ, რომელნიც უღირსად იღებდენ ზიარებას.

წმიდა ეკლესია ხელს გვიწყობს ჩვენ, რათა ღირსეულად მივიღოთ ხორცი და სისხლი ქრისტესი! რომ ზიარებისათვის ღირსეულად მოვეზადოთ.

შეწირულებანი.

ჩვენ მივიღეთ ჟურნალში დასაბეჭდათ შემდეგი წერილები ეკლესიის სასარგებლოდ შეწირულებათა გამოსაცხადებლად:

მამაო რედაქტორო! უმორჩილესად გთხოვთ ნება გვიბოძოთო, რომ თქვენი პატივცემულის გაზეთის „მწყემსის“ საშუალებით გულითადი მადლობა გამოუცხადოთ ქვემოთ აღნიშნულ პირთ, რომელთაც ჩემდამი რწმუნებულს ცხენთაროს წმ. გიორგის

ეკლესიას შემოსწირეს შემდეგი ნივთები ა) ჭითუ-რის რკინის გზის ლიანდაგზედ მოსაშახურე, გზის მმართველმა მელიტონ იოსების ძე მშვენიერძემ გარდაბმასნა თავისი კუბოთი, ღირებული სამოცდა ექვსი მანეთისა, სამოდელო შესამოსელი კრკის ფარჩისა, ღირებული ოც-და-თერთმეტი მანეთის და ათი შაურისა, ბაირაღები, ღირებული ოცდა ორი მანეთისა, დიდი შანდალი, ღირებული ჩვიდმეტი მა-ნეთისა და დაფარნები, ღირებული ხუთი მანეთისა. ბ) საპაოენკმა თემურაზ მოდგებაძემ.—კანდელი, ღი-რებული ოც მანეთად, ერთი შკაფი და საწიგნე, ღირებულნი თექვსმეტი მანეთისა და ზადიკი, ღირე-ბული რვა მანეთისა.

სოფ ცხენ. წმ. გ. ეკ. მღ. მიხაილ ცხადაძე.

მ. რ უმორჩილესად გთხოვთ ნება მიბმოთთ, რომ თქვენი გაზეთის საშვალებით მადლობა გამოა-ცუცხადო რწმენებულს ჩემდა სავანის მღვდელ-მონა-ზონს ფილიმონს, რომელმაც საკუთარის შრომითა და საფასით შესძინა მონასტერს იოანნე ნათლის-მცემლისას ერთი სახლი, ღირებული ოც-და-ათ თუმ-ნად, ქვის სამრეკლო, ღირებული სამოც მანეთად და შესწირა მონასტრის ეკლესიას ჯვარი და სანა-წილე წმიდა ვერცხლისა, ღირებული ორმოცდა ათ მანეთად. ვისურვებთ, რომ სხვებსაც მიებაძოს ხსე-ნებული მღვდელ-მონაზონის კეთილი მაგალითისათვის.

წინამძ. ამაღ. იოანნე ნათ. მც. მონასტ. გერასიმე.

მ. რ. ნება მიბმოეთ, რომ თქვენის პატივცემუ-ლის გამოცემის საშუალებით უფულოთადესი მად-ლობა გამოუცხადო ა.ზ. ნინა თურქიასა ქორთუას ასულს და ბიეია ბურდღუს ძე კორდუას, რომელ-თაგან პირველმა შემოსწირა რწმენებულს ჩემდამი აბასთუმანის წმ. თეოდორე ტირონის ეკლესიას ერთი წყალი მაუზზედ დახატული ბაირაღი, ღირე-ბული ოცდა ათი მანეთისა, ხოლო მეორემ კიდევ ბაირაღი ტილოზედ დახატული, ღირებული ოცი მანეთისა.

მღ. დიონიზ კუტალია.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ქიდება ხელის-მოწერა 1898 წლისათვის ორ-კერულ გამოცემათა ქართულ

„მწყემს“-ზე

Დ

რუსულ «ПАСТЫРЬ»-ზე

ᲥᲣᲠᲜᲐᲚᲘᲡ ᲤᲐᲡᲘ:

12 თვით «მწყემსი» 3 მ. — „ „რუსული „ 3 მ. — „ „ ორივე გამოცემა 5 »
6 თვით «მწყემსი» 2 .მ — „ „ რუსული „ 2 » — „ „ ორივე გამოცემა 3 »

გაზეთზე ხელის-მოწერა შეიძლება როგორც ᲥᲣᲠᲐᲗᲚᲘᲡᲐᲨᲘ, ისეთვეე ᲥᲣᲗᲐᲘᲡᲨᲘᲐᲪ. ᲗᲑᲘᲚᲘᲡᲨᲘ წერა-კითხვის გამგეობელ ᲔᲚᲔ ᲡᲐᲖᲜᲐᲒᲐᲓᲔᲑᲘᲡ წიგნის მაღაზიაში, ბ. შო ᲥᲣᲗᲣᲠᲐᲨᲘᲚᲘᲡᲗᲜ. ᲤᲝᲗᲝᲜᲨᲘ — დეკანოზ მ. გრიგოლ მაკაროვთან; ᲡᲐᲤᲐᲠᲘᲜᲨᲘ — ყარა-ხან ნაკიძესთან; ᲐᲮᲐᲚᲪᲘᲮᲔᲨᲘ — დეკანოზ დ. ხახუტოვთან. ᲐᲮᲐᲚᲪᲘᲮᲔᲜᲐᲨᲘ — ᲡᲐᲮᲚᲘᲡ ᲬᲘᲜᲐᲨᲔ ᲛᲬᲧᲝᲚᲔᲑᲚᲘᲡ ᲛᲬᲧᲝᲚᲔᲑᲚᲘᲡ ᲓᲐ ᲡᲝᲤᲚᲘᲡ ᲛᲬᲧᲝᲚᲔᲑᲚᲘᲡ ᲓᲐ ᲞᲐᲠᲝᲥᲘᲐᲚᲘᲡ ᲒᲐᲖᲔᲗᲘᲡ ᲓᲐᲘᲓᲝᲛᲑᲐᲗ ᲛᲝᲗᲚᲘᲡ ᲬᲚᲘᲗ ᲝᲠᲘᲕᲔ ᲒᲐᲛᲝᲪᲔᲛᲐᲗᲐ ᲡᲐᲛᲘᲜᲐᲗᲝᲕ.

რედაქცია აქეს კანტორები: ᲥᲣᲗᲐᲘᲡᲨᲘ ხანანაშვილ-ების სახლებში და ᲥᲕᲐᲠᲔᲚᲘᲡᲨᲘ რედაქტორის საკუთარ სახლებში.

ბარეშე მცხოვრებთ ჟურნალის დაბარება შეუძლიათ ამ ადრესით: Въ Квирилы, въ редакцію газеты журнала „МЦКЕМСИ“ и «ПАСТЫРЬ».

მომავალი წლის ხელის მოწერათვის დანიშნულია სჩუქრად წიგნი საქართველოს ძველი დროის თავგადასავალი, ᲔᲚᲩᲘᲜᲔ ᲓᲐᲬᲔᲠᲘᲚᲘ უცნობი ავტორისა, რომელსაც ხელის მოწერნი მიიღებენ 1898 წ. დეკემბრის თვეში.

Редакторъ-издатель П. Д. Гамбашидзе. *Дозволено цензурою, Тифлисъ 14 февраля* 1898 г.

Типографія редакціи (П. Д. Гамбашидзе). Въ Кутаисѣ, помѣщ. въ д. Хананов ыхъ, на Нѣмецкой ул.